

GASILEC

STROKOVNI LIST IN SLUŽBENO GLASILO SLO-
VENSKIH GASILCEV LJUBLJANSKE POKRAJINE

VSEBINA:

	Stran
Kraljevi dekret	97
Imenovanje Visokega Komisarja	99
SLUŽBENE VESTI	100
Preosnova gasilstva v Ljubljanski po- krajini	100
Poročila starihništva Gasilske zajednice	101
Vabilo na letno skupščino Gasilske za- jednice Ljubljanske pokrajine	103
Italijansko gasilstvo	105
GASILSKO TEHNIČNO DELO	110
Kemijsko gašenje	110
Opazovanje na strokovno tehničnih te- čajih	113
Zanimivi požari	117
SAMARIJANSKO DELO	118
Nekaj o bakterijah	118
Nalezljivo vnetje možganskih ovojnic	120

„GASILEC“ izhaja vsakega 15. v mesecu in stane za člane, čete, župe, občine in druga obsevala tar zasebnika letno 24 lir. Posamezna šte. 2 liri. List izdaje Gasilska zajednica Ljubljanske pokrajine v Ljubljani, za njo odgovarja dr. Koder Anton. — Urednik: dr. Koder Anton. Tisk Hiskerne Merkur d. d. v Ljubljani (predstavnik O. Nikolaj).

1941-XIX

KRALJEVI DEKRET.

VIKTOR EMANUEL III.,

po milosti božji in narodni volji

Kralj Italije in Albanije,

Cesar Abesinije

na podlagi člena 18. zakona z dne 19. januarja 1939-XVII., št. 129, ker smatramo za potrebno in nujno urediti, po zaslišanju Velikega Fašističnega Sveta, po zaslišanju Ministrskega Sveta, na predlog Duceja fašizma, predsednika vlade, Smo sklenili in odločamo:

Člen 1.

Slovensko ozemlje, katerega meje so odrejene kakor na priklučeni karti, je integralni del Kraljevine Italije in tvori Ljubljansko provincijo.

Člen 2.

S kraljevskimi dekreti, kateri se bodo izdali na predlog predsednika Vlade, se bodo odredile uredbe za Ljubljansko provinco, katera, imajoč kompaktno slovensko ljudstvo, bo imela avtonomno ustavo, upoštevajoč etnični karakter ljudstva, geografski položaj ozemlja in posebne potrebe pokrajine.

Člen 3.

Vrhovno oblast bo izvrševal Visoki Komisar, imenovan s kraljevim dekretom na predlog Duceja Fašizma, Predsednika Vlade in ministra za notranje posle.

Člen 4.

Visokemu Komisarju bo pomagal svet 14 zastopnikov, izbranih med produktivnimi kategorijami slovenskega ljudstva.

Člen 5.

Vojaška služba ne bo obvezna za slovensko ljudstvo Ljubljanske provincije.

Člen 6.

Poučevanje v ljudskih šolah bo obvezno v slovenskem jeziku. V srednjih in višjih šolah bo fakultativen pouk italijanskega jezika. Vse službene odredbe bodo izhajale v obeh jezikih.

Člen 7.

Kraljevska vlada je pooblaščenca, da na ozemlju Ljubljanske provincije objavlja Ustavo in druge zakone Kraljevine, da izdaja potrebne odredbe, da jih dovede v sklad z že postoječo zakonodajo in z odredbami, katere se bodo izdajale v smislu čl. 2.

Člen 8.

Ta dekret velja od dneva, ko bo objavljen v «Službenem listu» ter bo predložen Zakonodajnim Skupščinama v svrhu pozakonitve.

3. maj je važen zgodovinski dan za vse Slovence. Po zlomu Jugoslavije je približno četrtnina prebivalcev bivše slovenske banovine pripadlo pod italijansko oblast. Izredno taktno in vljudno nastopajo italijanske okupacijske oblasti in vzorno yedenje italijanskega vojaštva napram slovenskemu prebivalstvu žanje povsod polno priznanja za razumevanje našega duševnega razpoloženja. Ljubljana kot slovensko kulturno in narodno središče se popolnoma zaveda, da je fašistična Italija velika vojaška in kulturna sila, katera nam je prijateljsko razpoložena. Dekret o avtonomni ureditvi ljubljanske pokrajine določa okvir življenja in delovanja v mejah Kraljevine in Cesarstva Italije. Z dnem 3. maja smo tudi mi postali državljani velike države, ki bo usmerjala naš življenjski tok ter varovala naš kulturni in gospodarski razvoj. Ljubljanska pokrajina je po uvidevnosti Visokega Kraljevskega doma in Savojske hiše ter dalekovidnosti Duceja postala posebna provinca z lastnim statutom, ki spoštuje slovensko jezikovno, kulturno in etnično tradicijo slovenskega naroda. Na ta način je naši pokrajini ohranjeno njeno pravo notranje življenje ter ji zagotovljen tudi razvoj v mejah velike Italije.

Ko je Ekscelenca Visoki komisar g. Emilio Grazioli, tedaj še v svojstvu kr. civ. komisarja, dne 3. maja t. l. prebral zbranim zastopnikom ljubljanske pokrajine besedilo kraljevega odloka o priključitvi slovenskega ozemlja kraljevini Italiji in o avtonomnem statutu ter razložil pomen tega ukrepa, je kot tolmač čustev vseh navzočih in vsega prebivalstva spregovoril bivši ban g. dr. Marko Natlačen sledeče:

Gospod Kraljevi Komisar!

Slišali smo besedilo dekreta, s katerim se na slovenskem ozemlju, zasadenem po italijanski vojski, ustanovi Ljubljanska provinca. Ta dekret napoveduje z ozirom na etnične posebnosti prebivalstva te pokrajine, njeno geografično lego in njene posebne krajevne potrebe — avtonomno ureditev, v čemer vidimo zagotovilo možnosti etničnega obstanka in razvoja slovenskega prebivalstva. To nam daje povod, da Vam izročimo adresu, naslovljeno na Njegovo Ekscelenco predsednika vlade gospoda Mussolinija.

Posebej pa je še ljubljanski škof g. dr. Gregorij Rožman po svojih odposlancih izročil spomenico, v kateri izražata tako ljubljanski škof, kakor tudi duhovščina na področju ljubljanske province svojo vdanost in hvaležnost Nj. Vel. Kralju ter Cesarju in Duceju in v kateri prosi Kr. Civ. komisarja, naj blagovoli to spomenico sporočiti Duceju v Rimu.

Take važne zgodovinske ukrepe in dokaze naklonjenosti in blagohotnosti do slovenskega naroda v ljubljanski provinci pozdravlja tudi naše gasilstvo, ki je vedno bilo in ostane del svojega naroda.

Naše gasilstvo bo vedno pozdravilo vsak ukrep italijanskih visokih oblasti, ki bo služil koristim in pospeševanju ideje gasilstva: Bližnjemu na pomoč!

Imenovanje Visokega Komisarja

S Kraljevim odlokom na predlog Duceja kot Ministra za notranje zadeve je bil imenovan gospod Emilio Grazioli, bivši Zvezni Tajnik v Trstu, za Visokega Komisarja za ljubljansko pokrajino z datumom 3. maja 1941-XIX.

Visoki Komisar g. Emilio Grazioli je deloval kot Pokrajinski Tajnik (Federale) Fašistične stranke v Trstu pet let, prej pa je bil na enakem položaju v Trentu. G. Emilio Grazioli je fašist prve ure, eden izmed fašistov pred pohodom na Rim. Od ustanovitve je član nove Fašistične Korporacijske zbornice, v svetovni vojni se je pa izkazal kot hraber bojevnik in prejel za zasluge vojni križ. Od dne 17. aprila t. l. je vodil kot Kralj. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje vso civilno upravo v naših krajih.

Ob Visokem imenovanju se pridružuje gasilstvo ljubljanske pokrajine željam vsega njenega prebivalstva, da bi to imenovanje bilo uspešno v blagor države in našega gasilstva. Gospod Visoki komisar Emilio Grazioli si je takoj po svojem nastopu pridobil iskrene simpatije vsega slovenskega prebivalstva. Že spočetka je pokazal vsestransko razumevanje in dobrohotnost za kulturne, socialne in gospodarske potrebe nove province. Prebivalstvo se zaupno obrača nanj, ker je spoznalo njegovo veliko na-

klonjenost in srčno omiko, s katero si prizadeva razumeti vse potrebe slovenskega naroda njegove pokrajine. Spoznal je tudi naše gasilstvo ob priliki njegovih obiskov po našem podeželju. Pri sprejemih Visokega komisarja je naše gasilstvo pokazalo pripravljenost in odločno voljo služiti koristim naroda, katerega usodo vodi Njegova Ekszellenca Visoki komisar Emilio Grazioli.

Že dne 19. aprila t. l. je Eksk. Visoki komisar še kot kr. civilni komisar sprejel starešino Gasilske zajednice, kateri mu je izrazil vdanost našega gasilstva s prošnjo, da to tolmači na pristojnem mestu. Zastopnik Gasilske zajednice mu je ob tej priliki pojasnil organizacijo slovenskega gasilstva in njeno delovanje v pomoč bližnjemu. Visoki komisar je izjavil, da mu je deloma že znana močna organizacija našega gasilstva, da pozdravlja to organizacijo v imenu fašistične Italije, da naj organizacija deluje naprej in da bo našla v njem vso podporo.

Slovensko gasilstvo ljubljanske pokrajine se iskreno veseli zagotovil, danih po spredaj navedenem kraljevem dekretu in zagotovil Ekscелence Visokega komisarja, da ostane naša gasilska organizacija neizpremenjena in da sme nadalje izvrševati naloge, katere je članstvo prostovoljno prevzelo.

Prepričani smo, da bo blagohotna naklonjenost Visokega komisarja prinesla mnogo uspehov v napredku našega gasilstva v čast in slavo velikega italijanskega imperija, Nj. Vel. Kralja in Cesarja in velikega Duceja.

Službene vesti

Preosnova gasilstva v Ljubljanski pokrajini

Visoki komisariat za ljubljansko pokrajino je izdal sledeči odlok:

REGNO D'ITALIA

Alto Commisario per la provincia di Lubiana

Oggetto: Servizio Anticendi.
Ufficio gabineto n° 1868.

Lubiana, 16 settembre 1941-XIX.

AlPIng. Giorgio Conighi,
ufficiale II classe vigili del fuoco

Trieste

Come da comunicazione del Ministero dell'Interno Direzione Generale Servizi Anticendi — siete incaricato di riorganizzare i servizi anticendi della provincia di Lubiana in conformità ai criteri ed alle direttive vigenti in materia nel Regno.

L'Alto Commissario
EMILIO GRAZIOLI

V slovenščini se odlok glasi:

KRALJEVINA ITALIJA

Visoki komisariat za Ljubljansko provinco

Kabinetna pisarna št. 1868.

Predmet: Gasilska služba.

Ljubljana, dne 16. septembra 1941-XIX.

Gospodu ing. Giorgio Conighi,
gasilski častnik II. razreda

Trieste

Po odredbi ministrstva notranjih zadev — Generalna direkcija gasilske službe — ste poverjeni z reorganizacijo gasilske službe v ljubljanski provinci v skladu s smernicami in navodili, ki so za to veljavni v kraljevini.

Visoki komisar:

EMILIO GRAZIOLI

Tik ob zaključku lista smo prejeli prednji odlok, katerega nam je v prepisu poslal g. ing. Giorgio Conighi.

Z reorganizacijo našega gasilstva je poverjen s tem poveljnik 87. «Corpo vigili del fuoco» v Trstu. G. ing. Giorgio Conighi je poverjene posle prevzel ter je že dne 16. t. m. pregledal tov. gasilske čete župe Ljubljana-mesto. Imenovani je znan gasilski strokovnjak ter je obenem komandant celotnega gasilstva tržaške pokrajine. Obiskal bo tudi naše gasilske čete po deželi. Njegov namen je najprej spoznati naše gasilstvo поблиže. Prepričani smo, da bo reorganizacija gasilstva ljubljanske pokrajine pod njegovim strokovnim znanjem izvršena v korist in napredek gasilstva.

Tov. gasilske župe in čete naj dostojno in s tovariškim zaupanjem povsod sprejmejo odličnega strokovnjaka, naj mu odkritosrčno izrazijo svoje želje in prošnje ob njegovih pregledih.

K njegovemu imenovanju mu iskreno čestitamo in ga pozdravljamo z gasilskim pozdravom:

Na pomoč!

Poročila starešinstva Gasilske zajednice

Gasilska zajednica bivše Dravske banovine v Ljubljani je imela zadnjo sejo dne 29. marca 1941.

Prihodnja seja je bila dne 3. maja 1941., kjer si je po ugotovitvi novo nastalih prilik začrtala zajednica okvirni obseg svojega delovanja v ljubljanski pokrajini, katero se vrši po istih smernicah in enakem pravcu kakor preje; zato smo se že 22. aprila t. l. s posebno okrožnico oglasili pri vseh tov. župah in četah ter poudarili, da novo nastalo stanje gasilskega dela v svojem bistvu ne izpreminja. Jedro gasilskega udejstvovanja, ki

obstoja v humanitarni pomoči bližnjemu, ne sme biti prekinjeno. Vse gasilske edinice naj z vso lojalnostjo sodelujejo z novimi oblastvi, na katere naj se tudi z upravičenimi težnjami obračajo za pomoč.

Dne 23. avgusta t. l. je bil sestanek starešinstva Gasilske zajednice z zastopniki vseh onih gasilskih žup, ki so ostale na območju ljubljanske pokrajine. Po poročilih o stanju in delovanju naših gasilskih čet so bile začrtane smernice nadaljnjega dela.

Stanje gasilstva Gasilske zajednice ljubljanske pokrajine je sledeče:

1. Gasilska župa Črnomelj	44 čet	1.604 članov
2. „ „ Kočevje	71 „	2.079 „
3. del „ „ Krško	15 „	469 „
4. „ „ „ Litija	12 „	381 „
5. „ „ „ Ljubljana-mesto	12 „	570 „
6. „ „ „ Ljubljana-okol.	66 „	2.607 „
7. „ „ „ Logatec	27 „	852 „
8. „ „ „ Novo mesto	49 „	1.804 „
	<u>296 čet</u>	<u>10.366 članov</u>

Naša Gasilska zajednica obstoja torej iz štirih žup, ki so v celem svojem prejšnjem obsegu (Črnomelj, Kočevje, Ljubljana-mesto, Novo mesto).

Župa Ljubljana-okolica je štela v prejšnji zajednici 84 čet, dočim jih ima sedaj 66.

Župa Logatec je izgubila dve četi (Dobračevo in Žiri).

Župa Krško (Krško-poljska) ima od 28 čet še 15 čet.

Župi Litiji (Višnje-gorska) pa je ostalo od 38 še 12 čet.

Na sestanku je bilo sklenjeno nadaljnje izdajanje našega službenega in strokovnega glasila «Gasilca». Po petmesečnem prestanku je zdaj Gasilec zopet izšel. Vabimo vse gasilske edinice in tovariše, da ga redno prebirajo ter da tudi sami vanj pišejo ter tako s članki pripomorejo do bogatejše in kvalitetne višine. Priporočamo, da se številno naročate na Gasilca, saj o njegovi pomembni važnosti za vsakega gasilca, kaj šele gasilskega poslovalca, ni treba obširneje govoriti.

Ugotovila se je potreba izpopolniti sedaj precej okrnjeno upravo zajednice, kar naj bi se izvršilo na prihodnjem občnem zboru, ki bo predvidoma prihodnji mesec.

Gasilska zajednica je dne 10. junija opozorila vse gasilske čete na naredbo Visokega komisarja glede prijave avtomobilov in na sporočilo evidenčnih številk zajednici (okrožnica zajed. št. 1330/41).

Gasilske edinice so prejele okrožnico Visokega komisariata z navodili o zaščiti pred poljskimi in gozdnimi požari kakor tudi tehnična navodila, opis in način gašenja vžigalnih ploščic. Opozarjamo na našo tozadevno okrožnico št. 1405 z dne 30. junija 1941. glede postopka, ki naj se ga drže gasilske čete.

Tov. gasilske čete opozarjamo na našo okrožnico z dne 24. junija (št. 1516) v zvezi z okrožnico z dne 29. avgusta (1566/41) glede uporabe gasilskih nazivov, znakov in zastav s pozivom, da se točno po njih ravnaajo.

Nekatere čete nam še niso vrnilo pravilno izpolnjenih vprašalnih pol za nakazilo bencina, ki smo jih razposlali četam 27. avgusta z našo okrožnico št. 1563. Prosimo, da store to nemudoma; navedeni podatki morajo točno odgovarjati.

Gasilska zajednica je od vsega početka polagala največjo važnost na strokovno izobrazbo svojega članstva. Zato je začela že v letu 1937. prirejati strokovne gasilsko-tehnične tečaje. Zadnja dva tečaja za poveljnike sta bila v mesecu februarju (od 17.—22.) in marcu (od 3.—8.) 1941 v Ljubljani. Skupno je bilo 24 tečajev, na katerih je položilo 902 gasilcev poveljniške izpite. Delo v strokovno tehničnem pogledu bodo morale zdaj v enakem pravcu nadaljevati župe.

Št. 1758.

Ljubljana, dne 15. septembra 1941.

V a b i l o

na letno skupščino Gasilske zajednice ljubljanske pokrajine, ki bo v nedeljo, dne 12. oktobra 1941. ob 9. uri dopoldne v srebrni dvorani hotela Union v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Otvoritev.
2. Izvolitev dveh overovateljev zapisnika.
3. Poročilo poslovalcev osrednjega odbora.
4. Poročilo nadzornega odbora.
5. Odobritev proračuna za leto 1941.
6. Nadomestne volitve osrednjega in nadzornega odbora.
7. Poročilo o «Samopomoči».
8. Samostojni predlogi.
9. Slučajnosti.

V smislu § 52. toč. 5. zakona o organizaciji gasilstva je mogoče razpravljati o predlogih članov zajednice samo tedaj, če so predloženi starešinstvu vsaj 3 dni pred skupščino.

Vsaka župa pošlje na skupščino zajednice po dva predstavnika v smislu §§ 32. in 50. zak. o organizaciji gasilstva.

Vsi predstavniki gasilskih žup morajo imeti poverilnice Gasilske zajednice, s katerimi se izkažejo, da so upravičeni zastopati župo na skupščini zajednice.

Po § 50. zakona o organizaciji gasilstva sestavljajo skupščino zajednice: osrednji odbor, nadzorni odbor in po dva predstavnika vsake župe.

Vabimo vse člane zajednice, da se sklicane skupščine gotovo udeležijo.

S tovariškim gasilskim pozdravom:

NA POMOČ!

Tajnik:

Starešina:

Mežek Frane l. r.

Dr. Kodre Anton l. r.

Seznam tečajnikov, ki so položili poveljniške izpite

dne 22. februarja 1941 in 8. marca 1941 v Ljubljani
(v nadaljevanje »Gasilca« št. 2, stran 36, l. 1941.)

Z odličnim uspehom:

Priimek in ime	Prost. gas. četa	Čin	Župa
Bodovinae Ilija	tajnik	Rosalnice	Črnomelj
Mohar Stanko	oddel. vodja	Mali Log	Kočevje
Rus Anton	poveljnik	Loški potok	"
Vesel Janez	"	Sodražica	"
Krivic Franc	tajnik	Lavrca	Ljubljana-okol.
Tavčar Franc	član	Šmartno ob Savi	"
Iglič Vladimir	pas. zaščita	Ljubljana-pokl.	Ljubljana-mesto
Dr. Lukan Mitja	" "	" "	" "
Remškar David	" "	" "	" "
Stepišnik Vlad.	" "	" "	" "
Dr. Zupan Franc	" "	" "	" "
Zupančič Avgust	predsednik	Ljubljana-Moste	" "
Kroupa Pavle	oddel. vodja	Ljubljana- Sp. Šiška	" "
Flegar Stane	pas. zaščita	Ljubljana-pokl.	" "
Gogala Ivo	" "	" "	" "
Kerševan Leand.	oddel. vodja	" "	" "
Malgaj Ivan	" "	" "	" "
Snoj Ivan	" "	" "	" "
Stajnko Ludvik	" "	" "	" "
Tozon Mirko	pas. zaščita	" "	" "
Zagradnik St.	" "	" "	" "
Završan Dušan	" "	" "	" "
Žorž Stanislav	oddel. vodja	" "	" "
Volta Marjan	pas. zaščita	" "	" "

Z dobrim uspehom:

Prost. gas. četa	Čin	Župa	Priimek in ime
Jerman Leop.	povelj. namest.	Talčji vrh	Črnomelj
Kump Alojz	tajnik	Dragatuš	"
Mazi Anton	poveljnik	Radovica	"
Stariha Jakob	"	Luža	"
Šober Ferdin.	član	Gradac	"
Vipavec Anton	"	Tribuče	"
Jaklitsch Franc	gasilec	Ložina	Kočevje

Priimek in ime	Prost. gas. četa	Čin	Župa
Starič Janez	poveljnik	Trebelno	Krško
Šteblaj Ivan	član	Škocjan	"
Kočmar Franc	poveljnik	Polica	Litija
Dobrovoljc Ivan	"	Vrhnika	Ljubljana-okol.
Mehle Alojzij	"	Vel. Ilova gora	" "
Praprotnik R.	"	Ponova vas	" "
Šenk Anton	tajnik	Studence-Ig	" "
Košćak Franc	poveljnik	Žalna	" "
Grad Karol	povelj. namest.	Zg. Kašelj	" "
Stele Franc	predsednik	Zalog-Sp. Kašelj	" "
Debevec Franc	povelj. namest.	Breg	" "
Babšek Franc	poveljnik	Ljublj.-Štep. vas	Ljubljana-mesto
Močan Jože	tajnik	Ljublj.-Bežigrad	" "
Gorše Josip	povelj. namest.	Stari trg	Logatec
Kotnik Franc	poveljnik	Lož	"
Bobnar Ivan	predsednik	Globodol	Novo mesto
Gazvoda Jože	poveljnik	Dolž	" "

ITALIJANSKO GASILSTVO

(Inž. Dolenc)

Na povabilo italijanskih gasilcev v svrhu proučitve italijanske gasilske organizacije, njihovih naprav in orodja sem s starešino zajednice in poslovodjem Nabavljalne zadruga dne 9. julija 1941 odpotoval v Gorico, kjer nas je pričakoval tamošnji komandant 37° Corpo dei Vigili del fuoco g. Cav. Uff. Dott. Ing. Riccardo Del Neri, navzoč pa je bil tudi komandant 87° Corpo dei Vigili del fuoco iz Trsta g. Dott. Ing. Giorgio Conighi, s katerim smo se ob tej priliki dogovorili glede obiska v Trstu.

Splošno: Italijansko gasilstvo se je preosnovalo na podlagi posebne zakona v l. 1936. Najnovejši zakon pa je «Nuove norme per l'organizzazione dei servizi anticendi — R. D. L. 27. II. 1939-XVII». Gasilstvo je na podlagi tega zakona pol vojaška organizacija, ki je podrejena ministrstvu za notranje zadeve, oziroma posebnemu oddelku tega ministristva (Direzione generale dei servizi anticendi). Službeni list «Vigili del fuoco» izhaja v Rimu (Amministrazione: Roma, Via Bertolini 27). Poleg strogo gasilsko tehničnega dela je predpisano, da vadijo gasilci tudi s puškami in so tudi vsi oboroženi. Veliko važnost polagajo na šport in vadijo vsak dan telovadbo in lahkoatletske vaje ter boks. Poleg tega se učijo tudi petja. Njihova uniforma je zelenkastorjave barve. Moštvo nosi bluže, ki so podobne srajcam, častniki pa bluže z odprtimi reverji. Nove čelade (elmi di cuoio) so usnjate, podobne vojaškim s kovinskim grebenom. Plezalski pas je sličen našemu.

Normalizacija orodja ni še popolnoma izvedena, pač pa sem povsod opazil stremljenje k enotnosti, zlasti v pogledu cevi, spojnk in avtomobilov.

Cevi (tubi) uporabljajo povečini le konopnene, deloma tudi platnene in pa gumirane. Predpisane dimenzije so s premerom 45 mm in 70 mm.

Nove predpisane spojke (Raccordi) so navojne, slične našim bivšim Metzovim spojkam, vendar z manj navoji. Prej so uporabljali posebne (italijanske) spojke, slične Knaustovim, ki jih pa sedaj zamenjujejo s predpisanimi. Temu sem se zelo čudil, ker je navojna spojka v vsakem oziru manj praktična kot pa stikalna. Največja pomanjkljivost teh spojk je ta, da imamo dva neenaka dela in je treba sklapljati spojke vedno v gotovem redu, dočim je pri stikalnih spojkah (n. pr. Knaust) vseeno, kateri del se sklopi na drugega. Cevi pritrjujejo na spojke slično kot mi, le da je žica tanjša in večkrat ovita. Cevi shranjujejo v dvojnozvitih kolobarjih, ki jih pri polaganju mečeje. Navijakov sem videl zelo malo. Brizgalne uporabljajo povečini le motorne (centrifugalne). Vodilna tvrdka je «SAB» (Società anonima Bergomi — Milano). Te brizgalne so delane bolj po nemškem vzorcu, torej z mnogo vode pri sorazmerno nizkem pritisku (navadno od 250—1500 l v minuti pri 8 atm.). Kljub temu pa doseže maksimalni pritisk pri nekaterih tipih tudi preko 20 atm. Za izsesavanje zraka uporabljajo povečini vodne krožne črpalke (Wasserringpumpe). Pri starejših tipih pa je posebna priprava za zalivanje z vodo. Sesalne cevi so gumijaste in vse ovite z železno pleteno žico.

Tudi avtomobile so že normalizirali in sem povsod videl novejše vozove enotnega tipa. Ti vozovi so popolnoma zaprti. Motor je v karoseriji, sedeža za vozača in vodjo oddelka sta na obeh straneh motorja. Nato je prostor za moštvo z 8 sedeži na dveh klopeh, ki se raztezata po širini. V sredi je rezervar za vodo (okoli 1000 l), zadaj pa centrifugalna brizgalna, ki je sklopljena z motorno gredjo avtomobila. Ob straneh je prostor za cevi, prenosno motorno brizgalno in ostalo orodje, na strehi pa so lestve. Največ uporabljajo posebne stikalne lestve (scale italiane), ki so zelo praktične, kljukaste pa so slične našim.

Veliko pozornost posvečajo gašenju s peno. Največ uporabljajo zračno peno (la schiuma meccanica).

Gorizia: V goriški provinci je poleg poklicne gasilske čete še 9 gasilskih čet (distaccamenti) in sicer: v Idriji, Cerknem, Červinjanu, Gradiški, Vipavi, Ajdovščini, Tolminu, Vrhpolju in Podbrdu. V teh četah so sicer prostovoljni gasilci, ki jih pa plačujejo za vaje in požare od 2 L navzgor za uro. C. V. F. (Corpo dei Vigili del fuoco) plača tudi zavarovalnino za vse gasilce, ki znaša za smrtni slučaj ca. 15.000 L, za invalidnost pa ca. 18.000 L. Zavarovani so pri različnih zavarovalnicah. V vseh četah je nekaj gasilcev stalno v službi bodisi prostovoljnih, ki so za to plačani, ali pa jim pošlje C. V. F. iz Gorice poklicne. Za orodje in pogonska sredstva (čete so motorizirane) skrbi tudi C. V. F. Vsi gasilci morajo prestati 6 mesečno preizkusno dobo. V primeru vojne so sicer oproščeni vojaške službe, pač pa jih vpokliče po potrebi C. V. F. bodisi v Gorico, ali pa jih dodeli kakšni četi na službovanje.

Poklicna gasilska četa je nastanjena v stari zgradbi, v kateri plačuje zanj najemnino prefektura. Ker nameravajo v kratkem zgraditi novo stavbo, so v zadnjem času napravili le najnujnejše preureditve. Poklicni gasilci vršijo požarno-policijsko službo v gledaliških in gasijo požare predvsem v mestu, gredo pa na pomoč po celi provinci. Vozovi, ki jih uporabljajo, so deloma starejši in odprti, novejši pa že vsi zaprti. Barva vseh

vozov je enotna (sivozelena). Poleg orodišča imajo še skladišče za opremo, ki jo dobavljajo vsem gasilskim četam cele province. Poleg tega imajo tudi lastne delavnice, v katerih popravljajo in preurejajo orodje za lastno uporabo in za ostale čete.

Proti dimu so gasilci zavarovani z gobami, posebnimi nastavki, ki pokrivajo usta in nos, maskami in dihalnimi aparati. V njihovo opremo spadata tudi italijanska vojaška maska (T 35) in vojaška puška.

Moštvo ima tudi lastno kuhinjo in je nastanjena v isti zgradbi. V pisarniških prostorih hranijo tudi poimensko kartoteko za vsakega gasilca cele province.

Od posebnosti naj omenim zelo praktično petrolejsko baklo, ki sveti po njihovih navedbah zelo dobro. Napravljena je na poseben način in sicer tako, da se naprava, ki sestoji iz več cevi, z bencinom ugreje, nakar gorijo pare petroleja, pomešane z zrakom. Opazil sem tudi velik zločljiv šotor, ki ga uporabljajo v primeru večjih nesreč, da nudijo zasilno prenočišče ponesrečencem.

Poleg centralne postaje smo si ogledali še stransko postajo, ki ima v bistvu isto orodje.

Reševalne službe oziroma prevoza bolnikov in ponesrečencev v Gorici ne opravljajo gasilci, pač pa posebno društvo «Croce verde» (Zeleni križ), ki je popolnoma privatna ustanova.

Poveljnik goriških gasilcev g. Dott. Ing. Del Neri nam je šel v vsakem oziru zelo na roko in nas v glavnem tudi seznanil z organizacijo italijanskega gasilstva. Pripovedoval nam je tudi razne zanimivosti iz svoje dolgoletne prakse, zlasti iz časa svetovne vojne, ko so morali gasilci reševati ljudi iz gorečih in podrtih hiš, zavarovati rušee se zgradbe itd. in to večkrat še med obstreljevanjem.

T r i e s t e : V tržaški provinci je poleg poklicne gasilske čete, ki ima glavno postajo in 5 stranskih, od katerih sta 2 v pristanišču, še 9 «distaccamentov». V Trstu je 280 poklicnih gasilcev pod vodstvom g. Dott. Ing. Conighija, ki nam je razkazal glavno postajo v ulici Via Largo Nicolini. Tudi tržaška postaja ima tesne prostore in predvidevajo zgraditev nove. V pogledu orodja imajo sicer več kot v Gorici, vendar po kvaliteti enako. Tudi tukaj so moderni vozovi vsi zaprti in zgrajeni po enotnem tipu. Poleg že opisanega sem opazil na njihovem najnovejšem avtomobilu, da imajo še poseben rezervar za penski ekstrakt, ki je nameščen tik ob vgrajeni avtomobilski brizgalni. Na ta način lahko gasijo s peno neprekinjeno dalj časa. V kratkem dobijo še tudi posebne gasilske čolne z vgrajenimi brizgalnami, ki bodo oddajale večjo količino vode. Od posebnosti, ki so nam jih tukaj pokazali, naj omenim poseben nastavek, ki omogoča priključek cevi kot jih uporabljamo mi za berglovke na vsako poljubno vodovodno pipo. Zanimiva je bila tudi avtomobilska brizgalna, ki je bila nameščena na sprednjem delu voza pred motorjem. Ta brizgalna sestoji v bistvu iz dveh centrifugalnih brizgaln, katerih osi ležita vzporedno. Ti dve brizgalni lahko delujeta tako, da ena miruje, druga pa dela, lahko pa delujeta obe naenkrat. V tem primeru kroži voda iz ene v drugo in se na ta način zviša pritisk. Torej slično kot kadar uporabljamo motorne brizgalne, sklopljene v verigi.

Enako kot v Gorici ne izvršuje reševalne službe gasilstvo, pač pa občinska «Guardia medica».

Milano: V Milanu, ki ima 1 ¼ milijona prebivalcev, je poleg glavne gasilske postaje še 5 stranskih. Skupno ima mesto 400 poklicnih gasilcev. V ostali provinci, ki šteje poleg Milana še 2 milijona prebivalcev, je še 12 «distaccamentov» z 200 poklicnimi in 400 prostovoljnimi gasilci. Poklicni gasilci se šolajo po dunajskem vzorec in sicer na ta način, da obidejo vse postaje, pri katerih ima vsaka od njih svoje posebnosti. Šola traja 2 leti. Do 2 mesecev so gasilci še učenci (alievo), ki delajo le pod nadzorstvom drugih. Prostovoljni gasilci morajo imeti najmanj 6 mesečno prakso, potem jih vpokličejo k poklicni gasilski četi. Vpoklicani (mobilisati) so vedno v službi, le dnevno so po tri ure prosti. Plačani so kot vojaki. Prostovoljni gasilci so le pri podeželskih gasilskih postajah in se vežbajo pod nadzorstvom poklicnih podčastnikov (graduati). Vaje se vršijo vsako soboto ali nedeljo.

Poleg že navedenih gasilskih čet imajo važne (importanti) industrije lastne gasilske čete, ki pa niso v sestavu gasilske organizacije. Njihovi častniki so podrejeni poklicnim gasilskim častnikom, ki jih inštruirajo, nadzorujejo in pregledujejo. Tudi pri požaru imajo poveljstvo poklicni gasilci.

V Milanu je 7.000 hidrantov za direktni priključek na cevi 70 mm. Poleg tega so v zadnjem času za primer letalskih napadov napravili še 210 hidrantov z izlivom premera 125 mm. Pri višjih zgradbah (nad 24 m visokih) je predpisano, da mora imeti vsaka hiša na podstrešju poseben vodni rezervar, v kleti pa brizgalno na električni pogon, ki žene vodo v rezervar. Poleg tega se morajo dati te cevi direktno priklopiti na gasilske motorne brizgalne. Gasilstvo vrši tudi požarno policijo potom posebnih organov (visitatori).

Alarmna služba je v Milanu urejena s posebnimi požarnimi prijavniki, ki so razmeščeni po celem mestu in potom telefonskega omrežja. Glavna gasilska centrala je zvezana z direktno telefonsko zvezo z vsemi stranskimi postajami in «distaccamenti». Enako kot na Dunaju imajo tudi oni kontrolno uro, ki pokaže čas med potekom prijave ognja in odhodom prvega gasilskega voza. Pri vsakem požaru se odpelje moštvo z orodjem iz dotične postaje, poleg tega pa gre nadomestek (succursale) še iz glavne postaje.

Kartoteka posameznih blokov z vrisanimi cestami, hidranti itd. se nahaja v vsaki postaji, v glavni postaji pa je ta kartoteka dvojna.

Kuhinja za moštvo je skupna. Častniki (inženirji), podčastniki in moštvo stanujejo v kasarni. Vse postaje imajo lepe predavalnice. Tudi tukaj se poleg gasilsko tehničnih predmetov učijo tudi petja in vadijo telovadbo, boks in lahko atletiko. Poleg častnikov so učitelji tudi civilisti (inženirji in drugi strokovnjaki). Večje vežbališče (campo sportivo) se nahaja na mestni periferiji. Tu je postavljen tudi velik stolp za vaje z lestvami in plezanje.

Orodje je v bistvu enako kot v drugih krajih. V Milanu imajo 100 gasilskih avtomobilov. Motorizirani pa so tudi ostali «distaccamenti». Milanska gasilska četa opravlja tudi reševalno službo in ima v to svrhu 11 reševalnih vozov. Avto-mehanične lestve so znamke «Magyrus» s 26, 30 in 45 m dolžine.

Za prometne nesreče in slične svrhe uporabljajo posebne avtomobile, na katerih so montirani žerjavi (gru) in sicer za 50, 60 in 100 kvintalov (1 kvintal = 100 kg).

Omenim naj še, da sem v stranski postaji opazil tudi parno brizgalno, ki jo priklopijo na avtomobil in uporabljajo pri večjih požarih.

Ogledali smo si tudi največjo italijansko tvornico gasilskih potrebščin in orodja «Società anonima Bergomi» (SAB). Izdeluje brizgalne, lestve in ostalo gasilsko orodje in potrebščine razen cevi ter opremlja gasilske avtomobile. Tovarna ne prodaja orodja direktno četam, temveč ministrstvu, ki orodje preizkusi, pregleda in odda naprej provincialnim C. V. F.

Šasije avtomobilov ji dobavlja tvornica FIAT v Torinu. Tukaj se pa namesti karoserija, ali pa tudi mehanične lestve, ki jih prejemajo od nemške tvrdke «Magyrus». «SAB» izdeluje tudi izolacijske aparate, ki so slični «Drägerjevim», pul-motorje in tudi razne tipe gasilnih aparatov. V pogledu cen, v kolikor smo jih imeli priliko izvedeti, se mi zdijo zlasti motorne brizgalne za naše razmere zelo drage.

Ogled poslopja opere «Scala». Poveljstvo poklicnih gasilcev nam je omogočilo tudi ogled «Scale», kamor nas je spremljal službujoči častnik. Poslopje je interesantno v gasilskem oziru, ker je na eni strani gledališka dvorana skoraj vsa lesena, na drugi strani pa ima opera ravno iz tega razloga ogromno naprav za požarno varnost. Zgrajena je bila l. 1750. po načrtih arhitekta Marinija. Prostor za občinstvo ima poleg parterja še 5 nadstropij in sicer: 3 nadstropja lož ter 1. in 2. galerijo. Ker je vse leseno, je seveda nevarnost za požar zelo velika. Gasilski strokovnjaki so se mnogo prizadevali, da bi te nedostatke odpravili, popustiti so pa morali umetniškim krogom, ki zaradi izredne akustičnosti dvorane niso dovolili nobenih sprememb. Zato so pač morali predvideti izredne varnostne ukrepe. Omeniti je vredno, da so Amerikanci zgradili popolnoma enako opero, ki pa še zdaleka ni tako akustična kot milanska «Scala».

Varnostni ukrepi so v glavnem sledeči: V posloplju je stalna gasilska straža (guardia), ki jo tvorijo poklicni gasilci. Za časa predstave je v posloplju 23 mož, med skušnjami 16, če pa se v operi ne dela pa 4. Straža ima stalno na razpolago posebno sobo za moštvo in za službujočega častnika. V zadnji je telefon in pa avtomatski prijavniki. Telefon je v direktni zvezi z glavno gasilsko postajo, obenem pa so telefonično zvezani po hišnem telefonu vsi prostori, kjer se nahajajo gasilci-stražniki. V posloplju je tudi več avtomatskih požarnih prijavnikov, ki reagirajo čim se zviša temperatura in z zvonjenjem opozorijo na nevarnost, obenem pa se prikaže tudi številka, na podlagi katere je takoj mogoče ugotoviti, kje je požar izbruhnil. V kleti se nahajata 2 brizgalni; ena na električni, druga pa na bencinski pogon. S tema brizgalnoma je možno posamič ali pa z obema naenkrat potiskati vodo iz kletnega rezervarja do hidrantov. Ti se nahajajo v vseh važnejših prostorih. Med odrom in prostorom za občinstvo je železna zavesa, ki je zgrajena na poseben način z votlimi valji, tako da lahko dalj časa kljubuje izžarevajoči vročini. Spušča se lahko s pomočjo motorja, ali pa na roko. Poleg tega je nad odrom «Sprinklerjeva» naprava z velikim omrežjem. Električna razsvetljava je urejena tako, da dobiva tok iz občinske električne centrale, če bi ta odpovedala pa iz druge centrale (družbe Edison). Poleg tega sta še dve vrsti akumulatorskih baterij (normalna in rezervna) in še posebna razsvetljava na stropu velike dvorane. Na ta način ima opera 5 med seboj nezavisnih izvorov električnega toka in je potemtakem skoraj popolnoma nemogoče, da bi elektrika odpovedala. Izhodov je 16, od teh 14 za publiko. Zelo zanimiv je tudi svetilni sistem

za odrom, ki omogoča spreminjanje svetlobe za razne svetlobne efekte s pomočjo posebnih uporov.

Vse varnostne naprave morajo po predpisih gasilci pred pričetkom vsake predstave preizkusiti.

Organizacija italijanskega gasilstva je torej bolj slična nemški kot pa naši. Prostovoljno gasilstvo sicer še obstoja, vendar pa je popolnoma podrejeno poklicnemu. V kratkem bo uvedena podrobna normalizacija orodja. V Rimu gradijo tudi veliko gasilsko šolo, ki bo otvorena letošnje jesen. V kolikor sem mogel zvedeti, nimajo še popolnoma enotnega vadnika za orodne vaje, ker si vsaka provinca oziroma mesto prilagodi vadnik svojemu orodju. Oprostitev gasilcev od vojaške službe so rešili Italijani na zelo posrečen način in sicer tako, da gasilci ne podležejo vojaški obveznosti, pač pa gasilski in jih v primeru vojne gasilske komande pokličejo ter jim odredijo mesto, kjer morajo službovati enako kot vojaki.

Gasilska tehnično delo

Kemijsko gašenje

(Inž. Dolenc)

O uporabi tetraklorogljika, ki je znan tudi pod skrajšanim nazivom »tetra«, so gasilski strokovnjaki mnogo razpravljali. Nekateri dokazujejo, da je za gašenje zaradi razkrajanja v zelo strupeni fosgen nevaren, drugi pa zopet trdijo, da je nevaren le v izrednih okoliščinah. Te okoliščine smo že preje navedli. Praktični poizkusi, ki jih je izvršila Državna zveza nemških gasilskih inženjerjev, so jo napotili, da je priporočala tetraklorogljik za gašenje z izjemo pri požarih špirita, lesne volne, tam, kjer pride v dotik z razbeljenimi kovinami in splošno pri vseh požarih v tesnih, zaprtih prostorih. Umestno bi bilo tudi pripomniti, da je tvorbo fosgena z dodatkom raznih snovi možno preprečiti ali vsaj zelo omejiti.

Dobra lastnost tetraklorogljika je njegova neprovodnost za električni tok. Poizkusi so pokazali, da ne ogroža življenja človeka, ki gasi s to tekočino, niti pri napetosti 300.000 voltov.

Gasilni aparati, ki so napolnjeni s tetraklorogljikom, imajo tudi to prednost, da vsebina ne zmrzne do -30°C . Z dodatki raznih snovi pa je mogoče zmrzišče znižati še bolj (po patentu tv. Minimax na -45°C).

Paziti je tudi treba, da nam ne pride tekoči tetraklorogljik v oči, ker jih močno draži.

Poleg tetraklorogljika uporabljajo za gašenje še nekatere po kemijski sestavi sorodne tekočine n. pr. metilbromid, etilenbromid, ardexin in dr. Metilbromid je tekočina, ki ima specifično težo 1.73 in vre že pri 4.5°C . Pare imajo spec. težo 3.28, močno dišijo in so strupene. Pri višjih temperaturah se razkrajajo v ogljikov monoksid, vodik in bromovodik (plin, ki je

zelo jedek in nevaren zlasti sluznicam). Ardexin je mešanica metilbromida z etilenbromidom. Pare so bolj strupene kot tetraklorogljikove, pri gašenju se razvijajo plini, ki kvarno vplivajo na človeška sopila in sluznice. Tudi s to tekočino ne smemo gasiti v večjih količinah in v zaprtih prostorih brez maske.

V. Plinasta gasilna sredstva.

Plini in pare gasijo slabše od vode, ker imajo precej manjšo specifično toploto (množina toplote v kalorijah, ki je potrebna, da se z njo ugreje 1 kg za 1° C). Dočim ima voda spec. toploto 1, je pri plinih in parah 0.2 do 0.3 Kal. Potemtakem odvzamejo plini, ko pridejo v stik z gorečimi predmeti štirikrat manj toplote kot voda. Tudi preprečenje dostopa zraka pride v poštev le pri onih, ki so težji od zraka. Pa tudi v tem primeru se plin hitro ugreje in postane tako lažji, poleg tega pa potegne močna struja požarnih plinov gasilni plin kmalu navzgor. Tam, kjer goreča površina ni še močno ugreta (goreče tekočine) lahko pričakujemo pri gašenju s plini več uspeha kot pa, če je mnogo žerjavice. Še najuspešnejše gasimo s plini ali parami v zaprtih prostorih. Pa tudi tu ne smemo računati z gotovostjo, da bomo s plini požar pogasili popolnoma, zlasti, če je vročina velika. Gašenje s plini ima pa napram gašenju z vodo to prednost, da predmetov ne zmočimo in ne poškodujemo.

1. Vodna para.

Ker je za polovico lažja od zraka, je za gašenje upoštevna le v zaprtih prostorih. Ta način se je zelo udomačil zlasti na ladjah, uspešen je pa le pri začetnih požarih.

2. Ogljikov dvokis.

Ogljikov dvokis ali napačno tudi »ogljikova kislina« imenovan je plin, ki je precej težji od zraka. Za gašenje ga lahko uporabljamo močno stisnjene, oziroma utekočinjenega v jeklenkah kot jih rabijo gostilničarji pri točenju piva ali izdelovalci sodavice. Če se vsebina takšne jeklenke (okoli 8 kg) pri gašenju segreje na 200° C veže 723 Kal toplote, torej le nekaj več kot 1 liter vode. V splošnem je pa ogljikov dvokis zaradi teže in ker ne dela škode na predmetih od vseh plinov še najbolj prikladen za gašenje. V zaprtem prostoru ugasne plamen spodaj navedenih snovi, če vsebuje zrak sledeče odstotke oglj. dvokisa:

Pri 2.3 %	oglj. dvokisa	plamen	metana.
„ 3 %	„	„	parafinskega olja.
„ 3.2 %	„	„	sveče.
„ 4.3 %	„	„	alkohola (špirita).
„ 4.9 %	„	„	svetilnega plina.
„ 12.25 %	„	„	oglj. okisa.

Seveda je učinek odvisen tudi od vsebnosti kisika. Baklja n. pr. ugasne, še predno pade vsebnost kisika na 15%, dočim gori plamen svetilnega plina ali acetilena še pri 10—11% kisika.

3. Žveplov dvokis.

Plin, ki se razvija pri gorenju žvepla in se v prometu nahaja utekočinjen v jeklenkah, je 2.2 krat težji od zraka. Voda ga topi v velikih množinah, raztopina (žveplasta kislina) pa povzroča škodo zlasti na tkaninah in drugih občutljivih predmetih. Vpliva tudi kvarno na dihalne organe in sluznice.

4. Ostali plini.

Poleg preje navedenih so predlagali strokovnjaki tudi druge pline n. pr. dušik in amonijak, vendar se v praksi poskusi niso obnesli. Pač pa uporabljajo n. pr. v Budimpešti izpušne pline avtomobilskih motorjev. Ohlajene in očiščene pline stisnejo in z dodatkom sode spuščajo na ogenj. Ta način ni drag in se je sorazmerno še dobro obnesel.

VI. Pena.

Pena je mešanica plina in tekočine ter nastane čim se tekočina raztvori v mehurčke s tankimi stenami, ki so napolnjeni s plinom. Gašenje s peno se je v zadnjem desetletju zelo izpopolnilo in se sedaj pena poleg vode največ uporablja.

Za tvorbo gasilne pene imamo v glavnem dva postopka: kemijski in mehanični način pridobivanja. Zato imenujemo na prvi način tvorjeno peno »kemično«, na drugi način pa »mehanično« ali tudi »zračno« peno. Tvorba pene zavisi od lastnosti tekočine. S čisto vodo dobimo v najboljšem primeru posamezne mehurje, ki pa takoj razpadejo, nikakor pa ne pene. Če hočemo iz vode peno, ji moramo dodati posebne snovi, ki omogočajo tvorbo pene. Poleg tega rabimo za gašenje peno, ki bo obstojna. Tudi to povzročajo posebne snovi (stabilizatorji). Zato uporabljamo za tvorbo gasilne pene le takšne snovi, ki imajo z vodo zmešane lastnost stvoriti na kemijski ali mehanični način peno in jo obenem tudi kolikor mogoče dolgo ohraniti. Iz tega razloga bomo te snovi na kratko imenovali stabilizatorje.

Najbolj poznan stabilizator je saponin, ki še v razmerju 1 : 10.000 razredčen z vodo povzroča penjenje. Saponini so v kemijskem smislu glukosidi in se nahajajo v koreninah ali pa skorji nekaterih rastlin (pralna korenina = »Saponaria officinalis«, Quillaja saponaria, Agrostemma githago) in tudi v divjem kostanju. Angleži in Amerikanci uporabljajo kot stabilizator ekstrakt iz sladkih koreninic. V novejšem času je bilo prijavljenih precej patentov za izdelavo pene z različnimi stabilizatorji kot so n. pr. razkrojni produkti beljakovin, razni produkti sulfoniranih mineralnih olj, mastnih olj, alkoholov itd. Vsaka tovarna izdeluje stabilizatorje pod različnimi imeni in skrbno čuva tajnost sestavine. Znani so n. pr. izdelki kot »Tutogen«, »Totalon« itd. Prvi, ki se je bavil s peno kot gasilnim sredstvom je bil Anglež Jonson. Svoj patent je prijavil že pred 65 leti, vendar ga praktično ni mogel uveljaviti. L. 1906. pa je napravil prve praktične poizkuse Francoz Laurent v Rusiji in porabil kot stabilizator ekstrakt iz sladkih koreninic. Kot že omenjeno, pa se je ta način gašenja uveljavil šele v zadnjem dvajsetletju.

Kemična pena.

Pri kemijskem postopku tvorimo za peno potrebni plin iz posebnih kemikalij. Kot polnilni plin mehurčkov uporabljajo ogljikov dvokis. Najenostavnejše pridobivanje ogljikovega dvokisa je učinkovanje kislin na karbonate (soli ogljikove kisline n. pr. apnenec, soda). Za dokaz lahko napravi vsak sledeč poizkus: V čašo kot jih rabijo za pivo nalij do tri prste visoko vode. Nato raztopi v vodi pol kavne žličke jedilne (lahko tudi pralne) sode in prilij par kapljic močnega kisa (octa). Zaslísal boš rahlo šumenje in opazil mehurčke, ki se dvigajo proti površini tekočine kot pri sodavici ali mineralni vodi. V mehurčkih je ogljikov dvokis. Če vtakneš v čašo tik nad gladino tekočine gorečo vžgalico ali svečo, bo ugasnila, kar dokazuje prisotnost ogljikovega dvokisa. Če bi pa primešali pred poizkusom vodi nekoliko mila ali drugega sredstva za penjenje, bi nastala pena.

Kemično peno lahko dobimo na moker ali pa na suh način. Pri mokrem postopku so potrebne kemikalije že raztopljene in se ločene raztopine potem zmešajo, pri suhem se pa vse potrebne kemikalije nahajajo že zmešane v obliki praška, ki proizvaja ogljikov dvokis in peno čim pride v stik z vodo. Največkrat sestoji prašek iz galuna, sode in saponina. Prašek primešamo v posebnih napravah (možnarjih, generatorjih) vodi in nastalo peno odvajamo po ceveh na požarišče.

Na ta način dobljena pena je sicer precej obstojna, vendar draga. Zato jo je v zadnjem času precej izpodrinila zračna pena.

Mehanična ali zračna pena.

Pri mehaničnem postopku se ne vršijo nobene kemijske spremembe in nastane pena le zaradi močnega mešanja vode s plinom, ki ga dodamo. Navadno uporabljamo za to mešanico, oziroma kot polnilni plin za mehurčke zrak. Zato imenujemo nastalo peno tudi »zračno peno«. Seveda moramo tudi pri tem načinu dodajati vodi stabilizator, ki omogoča tvorbo in obstojnost pene. Že izumitelj kemične pene je poznal tudi mehanično, ki jo je proizvajal na ta način, da je v vodo, kateri je bil primešan saponin, vbrizgal pod visokim pritiskom ogljikov dvokis. Zračno peno pa sta praktično uveljavila šele l. 1928. dva danska inženirja (Schröder in van Deurs).

Opazovanja na strokovno tehničnih tečajih

Naša zajednica je, zvesto izpolnjujoč svoj program, ki si ga je postavila njena uprava pred štirimi leti, tekom poslednjih treh let priredila v Ljubljani, Mariboru in Celju skupno 24 strokovno tehničnih tečajev, ki jih je obiskovalo skupno 1040 gasilcev. Vsi ti tečaji so imeli prvenstveni namen vzgojiti dovolj teoretično in praktično izšolanih poveljnikov in častnikov, ki bi v soglasju z zakonitimi odredbami bili v stanju v vsakem slučaju uspešno voditi naše, širom slovenske zemlje raztresene, gasilske čete. Ta cilj je v veliki meri bil tudi dosežen, saj je od skupno 991 kandidatov za poveljniški izpit ta izpit do danes z uspehom položilo že 917 gasilcev. S tem je vodstvo naše najvišje gasilske organizacije, ki se ni ustrašila niti truda niti izdatkov, za naše zlasti podeželsko gasilstvo storilo mnogo, saj

je skoro v vsako čelo poslalo najmanj po enega tečajnika s položenim izpitom. Če bodo sedaj ti izprašani gasilci vsak na svojem mestu vestno, po vseh na tečaju pridobljenih navodilih, izvrševali svoje dolžnosti ter svoje, na tem tečaju pridobljeno, znanje pravilno uporabljali in ga prenašali na svoje gasilce, se bo kvalitativni nivo našega gasilstva precej dvignil nad svojo dosedanjo višino. To bo seveda mogoče le, če se bo vsak absolvent strokovno tehničnega tečaja, brez vsakega ozira na to, kakšno mesto on danes v svoji četi zavzema, zavedal svojih že na tečajih naglašanih dolžnosti, da bo v svoji četi skrbel za njeno tehnično izobrazbo po navodilih, ki jih je na tečaju dobil. Pa tudi to še ni dovolj. Vsak obiskovalec tečaja je pri številnih predavanjih iz vseh najvažnejših gasilskih predmetov mogel dobiti v glavnem le navodila za nadaljnje samostojno izpopolnjevanje svojega neobhodno potrebnega znanja. Tečaj sam, ki je vsled tehničnih in finančnih ovir mogel trajati vsega le po pet dni, pač ni mogel tečajnikom podati vse potrebne tvarine in tudi ne tako natančno kot bi bilo treba, zato pa je vodstvo tečajev stremelo za tem, da tečajnikom da vsaj splošne smernice za njihovo bodoče samostojno nadaljnje izobraževanje, ki je za uspešno delo vsakega gasilca v današnjih časih neobhodno potrebno.

Že iz programa vsakega tečaja in poveljniškega izpita, ki je obsegal: zgodovina gasilstva, zakon o organizaciji gasilstva ter vse ostale na samo organizacijo našega gasilstva nanašajoče se predpise, gasilsko strategijo in taktiko, stvarstvo in varnostne ukrepe, prvo pomoč pri nezgodah, teorijo gašenja, poznanje dima in dušljivih plinov ter obrambo pred njimi, opis in uporaba vsega mogočega modernega gasilskega orodja in opreme, poveljevanje in redovne vaje, disciplinske predpise, gasilske upravne predpise ter slednjic še za današnje vojne čase silno važen predmet o obrambi pred letalskimi napadi iz zraka z vsemi tozadevnimi oblastvenimi predpisi, se vidi kako velike so zahteve današnjega časa do vsakega posameznega gasilca. Naša javnost, ki nam je, upoštevajoč silno važnost naše organizacije, omogočila, da smo si svoja četna orodišča mogli opremiti z vsemi, krajevnim potrebam ustrezajočimi, sredstvi za moderno borbo z vsemi mogočimi uničujočimi, prirodnimi elementi pa tudi z najstrašnejšimi, modernimi vojnimi sredstvi, upravičeno od nas pričakuje, da bomo v slučaju potrebe in sile vsi brez izjeme tudi v stanju, vsa ta naša sredstva, ki jih imamo že po svojih orodiščih na razpolago, ali pa si jih bomo mogoče šele nabavili, znali uspešno in pravilno uporabljati. Tudi naša najmodernejša sredstva n. pr. za gašenje požara v svoji uporabi ne bodo uspešna, če z njimi ne bodo upravljali ljudje, ki ta sredstva natančno poznajo in jih na najuspešnejši način znajo tudi uporabljati ter vedno vzdrževati v brezhibnem stanju. Bojevnik, četudi oborožen z najmodernejšim in najpopolnejšim orožjem, toda nevešč njegove prave uporabe, bo slednjic v svoji borbi na življenje in smrt primoran svoje orožje odvreči ter se ali pognati na svojega nasprotnika ali z golimi rokami in podleči ali pa se vdati in tako priznati sovražnikovo nadmoč. Prav takšna je tudi naša borba s pobesnelimi elementi in bomo v njej tudi mi gotovo podlegli, če ne bomo v stanju večje izkoristiti vseh bogatih izkustev moderne tehnike, kemije itd., ki so zbrana baš v naših obrambnih in napadalnih sredstvih. Zato dandanes ni lahko biti gasilec. Danes ne zadostuje več samo požrtvovalna pripravljenost posameznika ob vsakem času hiteti na kraj nesreče in tam brez vsake predpriprave poseči v boj. Današnja gasilska služba od vsa-

kega posameznika zahteva mnogo več: široko znanje in vsestransko izurjenost pri upravljanju in uporabi naših modernih sredstev. Vsega tega pa ni mogoče doseči v enem dnevu, tednu ali mesecu in celo enem letu ne, temveč je potrebno trdo, dolgo trajno, temeljito in vztrajno delo vsakega posameznega člana, tem bolj poveljnika in ostalih častnikov. Gasilec podati opis vseh današnjih obrambnih in napadalnih sredstev ter jim tako vzbuditi zanimanje za vse to in vsakega posameznika prepričati, da danes za gasilca še ni dovolj če obleče samo gasilski krog in se postavi v vrsto, temveč, da mora vsak poedinec, če hoče biti res gasilec, čigar delo bo uspešno, biti tudi vsestransko in zelo dobro podkovan v vseh navedenih disciplinah, je bil glavni namen naših tečajev.

Vsako bo razumel, da tečajnik v borih petih dneh tega tečaja pač ni mogel zajeti vsega potrebnega, kot smo videli, obširnega znanja, ki se mu v celoti v tako kratkem času, vkljub največjim naporom posameznih predavateljev, niti nuditi ni moglo, da pri tem ne upoštevamo gotovo velikega števila vseh onih tečajnikov, ki niti vse na tečaju predelane snovi niso mogli zajeti. Da je to res, se je kaj lahko opazilo na izpitih, ki so se vršili takoj po tečajih in so vsebovali samo na tečaju predelano snov. Tečajnik torej, ki je položil predpisani poveljniški izpit, pa četudi z odličnim uspehom, pa tega, na tečaju pridobljenega, stvarno zelo pičlega strokovnega znanja ne izpopolnjuje sam in ga obenem ne prenaša na svoje tovariše v četi, ki ga je na tečaj poslala z željo, da bi v njem dobila svojega zanesljivega učitelja, na ta način svoji četi ne nudi prav nobene koristi, ampak ji posredno celo škoduje, ker zavzema mesto drugega, mogoče mnogo sposobnejšega tovariša, medtem ko cela četa dalje mirno spi v nevednosti in nesposobnosti svojega članstva.

Da bi torej absolventom naših tečajev in vsem ostalim našim gasilec tudi sedaj po teh tečajih nudili primerna navodila za njihovo delo, smo se odločili, da vam v vsaj glavnih obrisih podamo naša zapažanja s teh tečajev.

Slovenska gasilska organizacija, ki pri nas za enkrat še počiva na prostovoljstvu, torej svobodnem pristopanju in neplačanem sodelovanju kot pri vajah tako tudi pri reševanju, je že po svojem značaju in svojem ustroju nekaka vojaški precej slična organizacija. Le o samem vstopu v gasilske vrste in o času trajanja naše službe lahko vsak sam svobodno odloča, nikakor pa ne o času in načinu svojega teoretičnega in praktičnega izpopolnjevanja pri predavanjih in vajah ter pri uporabi svojih duševnih, fizičnih in četnih materialnih sredstev na kraju kamor nas kliče gasilski rog. Čeprav je torej naša gasilska služba prostovoljna, smo vendar nanjo, potem ko smo se v četi enkrat organizirali in položili prisego, strogo vezani, na njene točno precizirane predpise, ki jih, dokler služba traja, pod nobenim pogojem ne moremo in ne smemo prezirati, niti po svoje tolmačiti. Svoje delo v četi moramo zato strogo podrediti volji višjega, ki smo si ga sami izbrali, da nas vodi, ker le tako se celota vseh moralnih, umstvenih, fizičnih in materialnih sposobnosti in sredstev, s katerimi četa razpolaga, da pravilno in v celoti izkoristiti za dosego edinega našega cilja: pomoč bližnjemu v nesreči.

Prva osnova torej, na kateri gasilstvo počiva je: brezpogojna disciplina ali popolna podreditev volje vsakega poedince volji enega, ki je odrejen,

da nas vodi in nam ukazuje. Da to ni baš najlažje nam bo mogel potrditi vsak, ki je samo nekajkrat prestopil prag gasilskega doma. Človek je že po svoji narodi tak, da svoje misli in hotenja ter dejanja zelo nerad podreja in se da voditi od drugega. Že stari rimski pregovor pravi: »quot capita tot sententiae« (kolikor glav toliko misli). Ker pa bi v organizirani družbi, tem manj pa v gasilski četi, kjer bi vsak njen član lahko mislil in delal po svoje, ne prišli sploh do nobenega rezultata in bi bili podobni bolj roju mravelj, ki so se zasadile v velikega hrošča in ga, hoteč ga spraviti do mravljišča, vlečejo vsaka na svojo stran in zato ne pridejo nikamor ter ga slednjič izmučene morajo pustiti ležati skoraj tam kjer so ga našle, je zato za doseg postavljenega cilja neobhodno potrebna podreditev vsakega posameznika enotnemu vodstvu. Biti moramo torej vedno in povsod zlasti pa pri vršenju naših gasilskih dolžnosti disciplinirani in v vsakem trenutku brezpogojni vršilci zapovedi svojih predstojnikov. Ker pa se to, kakor smo videli, deloma protivi našim narojenim nagonom, si to lastnost, ki je plod življenja samega, moramo šele pridobiti.

V koliki meri je v neki gasilski četi disciplina uvedena, se da kaj kmalu ugotoviti ne samo pri njenih vajah in nastopih, ampak jo točno spoznaš že pri prvem površnem pregledu samega gasilskega doma in pri opazovanju posameznega člana. Tako smo tudi mi na tečajih imeli dovolj prilik opazovati posamezne tečajnike ter smo pri marsikaterem na žalost morali konstatirati, da mu beseda disciplina ni baš pri srcu. Že po obleki spoznaš vojaka, kakšen je, prav tako pa tudi gasilec. Predpis oblačenja je prav tako važen disciplinski predpis kot predpis obnašanja in občevanja s svojimi tovariši in predstojniki kadar si v službeni obleki ter ga discipliniran gasilec nikoli ne sme prezirati. Tako se je za časa tečajev večkrat zgodilo, da je gasilec vkljub točnim navodilom zajednice: kako mora tečajnik biti oblečen, prišel na tečaj v nepredpisni obleki in je potem na tečaju samem zaradi tega še od svojih tovarišev, a tudi od tečajnega vodstva moral slišati opazke, ki mu gotovo niso bile ljube. Bili so celo slučajji, da je četa poslala na tečaj svojega člana, ki takrat v četi ni zavzemal še nobene funkcije, a na tečaj je prišel s poveljniškimi znaki, kar vsekakor ni izdajalo discipliniranega, dobrega gasilca. Tudi to se je zgodilo, da je na tečaj prišel mlad, mogoče šele nekaj preko dvajset let star gasilec, na svojih prsih pa je ponosno nosil kolajno za 20-letno službovanje. Če si ga vprašal, kako je v teh svojih letih prišel do take kolajne, se je ves zardel odrezal, da si jo je izposodil od svojega očeta. Takšnih in sličnih doživljajev smo imeli mnogo. Vse to je samo na sebi sicer čisto nedolžna stvar, vendar pa za četo, ki je takšnega gasilca kot »najboljšega« izbrala in ga poslala na tečaj, da bi v njem dobila svojega bodočega poveljnika, precej nerodna, ker razgaljuje nesolidno vzgojo, nerazumevanje najosnovnejših pojmov discipline njenega članstva in s tem tudi splošni nivo vrednosti take čete. Vsesplošna poslušnost, vestno izvrševanje vseh predpisov, slepa požrtvovalnost in brezpogojna vdanost vzvišeni gasilski ideji pa se pri vsakem članu v četi da najlažje doseči le s počasnim učenjem in navajanjem, ki pa mora biti sistematsko, dobro premišljeno ter zahteva precej truda od poveljnika, ki sam mora vedno in povsod biti svetel vzor vsem svojim podrejenim tovarišem. »Kakršen poveljnik — takšna četa« je naše staro primerjalno pravilo, ki se ga mora vsak vesten funkcionar čete dobro in vedno zavedati, ako s svojim delom hoče doseči vsaj malenkosten uspeh.

Le trezen, točen, discipliniran in strokovno izurjen poveljnik bo lahko od svojih gasilcev zahteval vse te lastnosti, s katerimi mora sam prednjačiti. Zato smo tudi na tečajih vse to vedno poudarjali in upamo, da ne brez uspeha. (Dalje prih.)

Zanimivi požari

(Inž. Dolenc)

Obravnavali bomo nekaj požarov, ki so zanimivi in poučni. Vzeti so iz strokovnih gasilskih časopisov.

1. Drogerija ob Bielefeld-cesti, Wanne-Eickel, 6. VI. 1929.

Na nepojasnen način je izbruhnil požar v prostoru tik za drogerijo, kjer je bilo precej posod s špiritom, bencinom, bencolom, etrom, terpeninom itd. Steklenice so popokale in goreča vsebina je stekla pod vrati na stopnjišče. Gorljivi plini so prodrli od tu na podstrešje, kjer je pričelo močno goreti. V najvišjem nadstropju je spala rodbina lastnika drogerije, ki se je z dvema otrokoma zadušil. Ostale prebivalce so gasilci rešili.

2. Drogerija v Offenbach a/Main, 19. V. 1930.

V kleti se je nahajal bencol, bencin, oljnate barve, solna ter soliturna kislina in katran. Čim je nek uslužbenec stopil v klet, je močno počilo, nakar je izbruhnil požar. Dve osebi sta se smrtno ponesrečili, štiri pa so bile poškodovane (dve od teh težko). V veliki nevarnosti so bili stanovalci IV. nadstropja, ker se je dim dvigal navzgor. Po brezuspešnem begu na stopnjišče so pozabili za seboj zapreti vrata in je dim prodril v stanovanje.

3. Trgovska hiša v Hamburgu, 15. IV. 1925.

V petnadstropni hiši so bili različni obrati, krojačnice, skladišča, pisarne itd. Požar je izbruhnil v skladišču elektrotehnične trgovine in se razširil po ozkih svetlobnih jaških, ki niso imeli ognjavarnih oken, in sicer s tako naglico v vsa nadstropja, da so morali gasilci rešiti 19 oseb po svojih lestvah. Hodniki so bili le v najvišjem nadstropju pregrajeni in se je iz tega vzroka dim kmalu razlezel po vseh ostalih nadstropjih.

Dasiravno so poročila kratka, vendar nam nudijo dovolj snovi za razmišljanje. V vseh treh primerih se je ogenj, ki je imel dovolj netiva v lahko gorljivih snoveh, razširil tudi v višja nadstropja, kjer so bila stanovanja. Poleg tega pa je ogrožal ljudi tudi dim. Iz tega sledi, da bi morala oblastva pri pregledu trgovin, skladišč, obrtnih delavnic, zlasti pa drogerij in lekarn postopati še strožje. Večje količine lahko vnetljivih snovi kot bencina, etra, lakov, filmov itd. bi pod nobenim pogojem ne smeli shranjevati v gosto naseljenih krajih, posebno pa ne v stanovanjskih hišah. Prostore, v katerih se nahajajo navedene snovi bi morali graditi po posebnih, dobro premišljenih in na podlagi praktičnih izkustev pri požarih sestavljenih predpisih. Neobhodno potrebno pa bi bilo te prostore urediti tako, da bi ogenj in dim ne ogrožala sosesčine in zgoraj ležečih prostorov.

Vse te odredbe in ukrepi pa bi še bili zaman, če ljudje niso previdni. Največja napaka, ki se pa v razburjenju vedno dogaja, so odprta vrata. Tudi v največji naglici in na begu pred ognjem in dimom se moramo vedno zavedati, da tudi slaba vrata vsaj nekaj časa zadržijo ogenj in dim. Poleg tega pa uhaja zaradi odprtih vrat v goreči prostor več zraka, ki ogenj pospešuje ali pa nastane celo prepih, ki požar še hitreje razširi.

Nekaj o bakterijah

(Dr. Mis)

Pri poveljniških gasilskih izpitih, pa tudi pri drugih predavanjih ter pri čitanju knjig in člankov mnogi niso na jasnem, kaj so bakterije in bolezenske kali, kaj je sterilna tenčica, ki se polaga na rano, kako steriliziramo škarje, zakaj se razkužuje okolica rane, kako se prepreči okužba z bakterijami nalezljivih bolezni — vse to dela obilo preglavic ukaželjnim tečajnikom.

Zato poskusimo pojasniti skrivnost teh skritih, prostim očem nevidnih, za človeško zdravje često usodnih živih bitij!

Vse polno, na stotisoče vrst živih bitij poznamo. Globoko v pragozdovih, v visokih gorah, globinah morja, jih je še mnogo, ki jih bo človeško oko šele spoznalo. Majhna so ta živa bitja, nekatera prav majhna, a le vidna, druga zopet ogromna. Le majhen njihov del škoduje človeku, še največ jih živi brez škode, a tudi brez koristi človeku. Sami pa veste koliko živali je človeku koristnih, ki delajo zanj in mu služijo za hrano.

Še mnogo več je pa živih bitij, ki so nevidna prostemu pogledu. Naha-jajo se v nepopisnem številu in v nešteti vrstah povsod, v zraku, zemlji, vodi, živilih, na koži in sluznicah človeškega telesa, v nosu, ustih, črevesju itd.

Največ teh kali je našemu zdravju povsem neškodljivih, nekaj od njih človeku celo koristi. Brez glivice kvasovk bi ne imeli rahlega kruha, brez posebne glivice, ki povzroča alkoholno vrenje mošta, bi ne bilo vina, brez posebne bakterije bi ne imeli tečnega kislega mleka in dobrega sira. Malokateri kmetovalec se zaveda, da pospešujejo posebne bakterije zoritev gnoja ter tvoritev rodovitnega humusa v črni zemlji.

Mnoge nevidne kali, posebno iz vrst bakterij, so pa človeškemu zdravju škodljive. Če vdoro v telo, morejo povzročiti težke bolezni, prisad ran, zastrupljenje krvi, jetiko, škrlatinko, davico, grižo, legar, kugo, kolero, vranični prisad in druge bolezni, ki morejo povzročiti tudi smrt.

Povzročitelji teh bolezni se prenašajo z bolnika naravnost ali po raznih predmetih dnevne uporabe, mrčesu in okuženih živilih na zdrave, ki tako bolezen nalezajo. Zato govorimo o nalezljivih boleznih.

Dolga stoletja človeštvo ni poznalo povzročiteljev nalezljivih bolezni, zato se jim ni moglo uspešno postaviti v bran. Šele odkritje finih drobno-gledoy in genialna raziskavanja velikega Francoza Pasteurja so pred nekaj desetletji privedla do presenetljive ugotovitve bakterijev, njih oblike, načina življenja in vpliva na človeško zdravje.

Bakterije so skrajno majhne glivice raznih oblik, tako majhne, da bi jih moral zložiti po več sto in tisoč v vrsto, da bi njih skupna dolžina znašala 1 mm. Nekateri imajo obliko par tisočink mm dolgih palčic ter se imenujejo bacili. Koki so bakterije, ki imajo obliko prav majhnih kroglic, vibrioni imajo obliko malih vejic, dočim imajo spirile obliko svedrčka. Množijo se bakterije enostavno z razpolovljenjem tako hitro, da nastane ob ugodnih življenjskih prilikah iz ene bakterije v najkrajšem času milijardna in bilijonska količina novih bakterij. Za bakterije, povzročiteljice nalezljivih bolezni nastopajo najugodnejše prilike, ko vdre v človeško telo, kjer imajo primerno toplino, vlago, hrano in niso izpostavljeni uničujočemu sončnemu žarenju.

Velika večina povzročiteljev nalezljivih bolezni ne prenaša pomanjkanja vlage, še manj pa svetlobo ali celo sončne žarke. V temi, vlagi, nesnagi, žive dolgo tudi izven človeškega telesa.

Sonce, naše zlato sonce, ne jača samo našega telesa in ne dviga njega odpornosti napram boleznim, ono ubija celo kali skritih naših sovražnikov. Sončni žarki so naši najboljši razkuževalci.

Le redke bakterije se tudi v slabih življenjskih prilikah v obliki trosov obdrže pri življenju in jim ne škoduje niti sonce. Tak je bacil omrtvičnega krča ali tetanusa, ki živi v prahu, zemlji, predvsem pa v živalskih odpadkih in na predmetih, ki so bili z njimi v stiku. Takim ranam bomo posvečali posebno pozornost, ranjene pa napotimo k zdravniku.

Nekatere bakterije so manj občutljive na mraz. Znano je, da bacili tifusa in paratifusa celo v ledu več mesecev ostanejo živi.

Bakterije so torej splošno razširjene, nahajajo se tudi v vsaki tkanini, tako tudi v tenčici ali gazi, ki bi jo hoteli položiti na rano. Da preprečimo okužbo rane, mora biti tenčica ali gaza brez kali, mora biti sterilizirana, kar se doseže z visoko toplino nad sto stopinj Celzija vročega zraka ali pare. Zapomnite si, na rano ne polagamo prav nič drugega, kot sterilizirano ali sterilno gazo!

Škarje in drugo orodje napravimo brezkalne ali jih steriliziramo s temeljitim prekuhanjem.

Po vsej koži se redno nahajajo kali gnojenja. Da ne pridejo te kali v rano iz okolice, jih je treba v vsej neposredni okolici uničiti, okolico rane je treba razkužiti ali desinficirati. To se stori z razkužilnimi sredstvi, najbolje z jodovo tinkturo, s katero namažem okolico rane tako, da mažem od okrajev rane navzven. V rano samo razkužila ne smejo priti.

O vhodiščih kali nalezljivih bolezni, o načinih okuženja, bomo pa razpravljali prihodnjic.

Nalezljivo vnetje možganskih ovojníc

(Dr. Mis)

Nalezljivo vnetje možganskih ovojníc (Meningitis cerebrospinalis epidemica) je težka nalezljiva bolezen, ki se javlja v gnojnem vnetju možganskih mren in ovojníc hrbtenjače. Otroci obolevajo največkrat. Bolezen se pojavlja običajno le v poedinih primerih, redko pa tudi v obliki epidemije, to je v velikem številu istočasno v istem kraju.

Bolezen nastopi najččešče spomladi in popusti v poletju. Nalezljivo vnetje možganskih mren se pojavlja zlasti takrat, ko je telesna odpornost prebivalstva zaradi hude zime, po slabem vremenu povzročenih prehladov in vnetij dihal, slabih stanovanjskih in socialnih prilik znižana.

Bolezen povzroča silno majčkena, le z drobnogledom vidna kal ali bakterija, ki se imenuje meningokok. Nešteto teh kali se nahaja v gnoju bolnih ovojníc možgan in hrbtenjače, mnogo pa tudi na sluznici nosa, ust in žrela bolnika. Na sluznici gornjih dihal imajo meningokoke tudi nekateri zdravi ljudje »bacilonosci«, ki sicer sami ne obole, morejo pa okuževati druge, ki so za bolezen sprejemljivi.

Pri glasnem govorjenju, kašljanju in kihanju lete nevidne a okužene kapljice sline z ust in nosa bolnih in bacilonoscev, ki jih vdihavajo zdravi. Tako se okužijo.

Nekaj dni po okuženju nastopi visoka vročina, mnogi bolniki bruhajo ter čutijo mučne bolečine v glavi, posebno v zatilju. Zatilje je pogosto trdo, glava nagnjena trdo nazaj, trebušne stene so udrte, noge pa v kolenih skrčene. Pogosto se pojavijo razni izpuščaji po koži. Zavest praviloma ni okrnjena. Pri dojenčkih nastopajo pogosto krči. Smrt nastopi v težkih primerih kmalu, bolezen se pa lahko zavleče v dolge tedne ter more zapustiti trajne okvare živčevja, vida ali sluha.

Bolnik se izolira in zdravi najlaže v bolnišnici. Po odvozu v bolnišnico se mora bolniška soba z vsemi predmeti, ki so prišli v dotiko z bolnikom, temeljito razkužiti. V šolah, vojašnicah in povsod, kjer prebiva več ljudi tesno skupaj, je treba s preiskavo sluzi žrela in nosa vseh ugotoviti bacilonosce ter posebno paziti na nje.

Zoper nalezljivo vnetje možganskih mren se uporabljajo zadnje čase zelo uspešna zdravila, ki se morajo vbrizgati čim preje v hrbtencični kanal ali v mišice. Zaradi pravočasnega in uspešnega zdravljenja je nujno potrebno, da se vsak sumljiv primer javi takoj zdravniku.

Kako se pa prepreči nastop te strašne bolezni? Če boš močan, spočít po zdravem spanju, dobro prehranjen, utrjen po svežem zraku, če boš pravilno dihal skozi nos in strogo pazil na čistočo telesa, posebno nosa, zob in ust, boš z veliko verjetnostjo ostal čil in zdrav.

